

Grimsborken.

Det var en gang et par rike folk som hadde tolv sønner; men den yngste vilde ikke være hjemme lenger, da han var blitt voksen; han vilde ut og prøve sin lykke i verden. Foreldrene sa de syntes han hadde det godt og vel hjemme, og at han gjerne kunde bli hos dem; men han hadde ingen ro på sig: han vilde og han skulde i veien, og så måtte han da få lov. Da han hadde gått en god stund, kom han til en kongsgård. Der bad han om tjeneste, og det fikk han.

Kongsdatteren der i landet var tatt inn i fjellet av et troll, og kongen hadde ikke flere barn; derfor var både han og hele landet i stor sorg, og kongen hadde lovt ut kongsdatteren og halve riket til den som kunde frelse henne; men det var ingen som kunde det, enda det var nok av dem som prøvde på.

Da nå gutten hadde vært der et års tid eller så, vilde han hjem igjen og lye til foreldrene sine; men da han kom hjem, var foreldrene døde, og brødrene hadde delt alt de eide og

hadde, mellom sig, så det ikke var noe igjen til gutten.

«Skal jeg ikke ha noe efter far og mor, jeg da?» spurte gutten.

«Hvem kunde vite at du var til ennu, som har ranglet og flakket slik omkring?» svarte brødrene. «Men det er det samme: oppe i heiene går det tolv hopper, dem har vi ikke delt ennu, og vil du ha dem for din del, kan du ta dem.»

Ja, det var gutten vel nøgd med; han takket til, og la avsted op i heiene, der de tolv hoppene gikk på havn.

Da han kom derop og fant dem, hadde hver sin sugerfole, og med den ene hoppen gikk en stor borket folunge; den var i slikt hold at det skinte i den.

«Du er vakker du, vesle folungen min!» sa gutten.

«Ja, men vil du slå ihjel de andre folungene, så jeg kan få suge alle hoppene et år, skal du se jeg skal bli stor og vakker da!» sa folen.

Ja, det gjorde gutten, han slo ihjel alle tolv folene, og gikk så hjem igjen.

Da han så kom igjen næste året og skulde se til folen og hoppene, var den så feit, så feit, at det glinste i huden på den, og så stor var den at gutten med nød kunde komme op på den; og alle hoppene hadde fått hver sin folunge igjen.

TK

«Ja, det er sant at jeg fikk like for det jeg lot dig suge alle hoppene mine,» sa gutten til enåringen; «men nå er du stor nok, nå får du være med mig.»

«Nei, jeg får gå her ett år til,» sa folen; «slå nå ihjel de tolv folungene, så kan jeg suge alle hoppene dette året også; så skal du se jeg skal bli stor og vakker til sommeren!»

Ja, det gjorde gutten igjen. Og da han kom op i heiene det andre året og skulde se til folen sin og hoppene sine, hadde de hver sin folunge på nytt; men borkefolen var så stor at gutten slett ikke nådde op, da han vilde ta i nakken på den for å kjenne hvor feit den var, og så blank var den at det lyste av den.

«Stor og vakker var du ifjor, folen min, men i år er du enda gildere,» sa gutten; «slik hest finnes ikke i kongens gård. Men nå får du være med mig.»

«Nei,» sa borken igjen, «jeg får gå her enda et år. Slå nå bare ihjel de tolv folungene igjen, så jeg kan suge hoppene dette året også, så skal du få se mig til sommeren!»

Ja, gutten gjorde det også: han slo ihjel alle folungene, og så gikk han hjem igjen.

Men da han kom igjen næste året og skulde se til borkefolen og hoppene sine, blev han rent fælen. Så stor og grovvoksen hadde han aldri trodd hest kunde bli; for Borken måtte legge sig ned på alle fire, før gutten kunde ta op på den;

han hadde nok med å komme op på den, enda den lå, og så smekkfeit var den at det glinste og skinte i den som i en speile.

Og den gangen var ikke Borken uvillig til å følge med gutten. Han satte sig da op på den, og da han kom ridende hjem til brødrene sine, slo de hendene ihop og forkorset sig, for slik hest hadde de hverken sett eller hørt tale om.

«Dersom dere nå vil skaffe mig så god skoning under hesten, og så gild sál og bigsel som gives kan,» sa gutten, «så skal dere få alle tolv hoppene mine, slik som de står og går oppe i heiene, og de tolv folungene deres også,» — det året hadde også hver hoppe fått sin fole.

Det vilde brødrene gjerne, og så fikk gutten slik skoning under hesten, at steinsplintrene fløi høit i luften, når han red bortover fjellheiene, og slik gullsál og slikt gullbigsel fikk han, at det lyste og blinket lang vei av det.

«Nå reiser vi til kongsgården!» sa Grimborken — det var navnet dens; «men kom vel i hug å be kongen om godt stallrum og godt fór til mig.»

Ja, det lovte gutten han ikke skulde glemme.

Han red av gårde, og en kan nok vite han ikke var lenge om å komme til kongsgården, slik hest som han hadde.

Da han kom der, stod kongen ute på trammen, og han glante og glodde på ham som kom ridende. «Nei, nei!» sa han, «slik kar og slik hest

har jeg aldri sett i mitt levende liv før.» Og da gutten spurte om han kunde få tjeneste i kongsgården, blev kongen så glad at han var ferdig til å danse, der han stod på trammen; det kan vel hende at han skulde få tjeneste.

«Ja, men godt stallrum og forsvarlig fór vil jeg ha til hesten min,» sa gutten.

Ja, han skulde få vollhøi og havre, så mye Borken vilde ha; og alle de andre ridderne måtte ta hestene sine ut av stallen, der skulde Grimsborken stå alene, så den kunde ha riktig godt rum.

Men det varte ikke lenge før de andre i kongsgården blev avindsyke på gutten, og de visste ikke alt det vonde de vilde gjøre ham, når de bare torde. Til sist fant de på å si til kongen, at han hadde sagt sig god for å frelse kongsdatteren, som trollet hadde tatt inn i berget for lang tid siden, når han bare vilde. Straks kalte kongen ham frem for sig, og sa at det og det visste han gutten hadde sagt sig god for, og nå skulde han gjøre det; kunde han, så visste han at kongen hadde lovt ut både datteren og halve riket, og det skulde han riktig og redelig få, men kunde han ikke, skulde han drepes. Gutten nektet at han hadde sagt det; men det hjalp ikke, kongen vilde ikke høre på det øret, og så var det ikke annen råd, enn at han måtte si, han fikk vel prøve.

Han gikk da ned i stallen, stur og lei sig var han. Så spurte Grimsborken hvad han var så

sturen for; det fortalte gutten, og sa han ikke visste hvordan han skulde stille sig; «for å frelse kongsdatteren, det er vel rent uråd det,» sa gutten.

«Å, det kunde vel la sig gjøre,» sa Grimsborken; «jeg skal hjelpe dig. Men vel skodd må du først få mig. Du må forlange tyve pund jern og tolv pund stål til skoning, og én smed til å smi og én til å legge under.»

Ja, det gjorde gutten, og det blev ikke svaret nei til det: han fikk både jernet og stålet og smedene, og så blev Grimsborken skodd både godt og vel, og gutten ut av kongsgården så gyven stod efter.

Men da han kom til berget som kongsdatteren var tatt inn i, så gjaldt det om å komme op efter bergveggen, og dit han skulde inn i fjellet, for berget stod ende op og ned, så bratt som en stuevegg og så glatt som en glassrute. Første gangen gutten red i veien, kom han nok et stykke op efter fjellveggen, men så gled Borken med begge framfottene, og de ned igjen, så det dundret i heia. Andre gangen han red, kom han et stykke lenger op, men så glapp den ene framfoten, og ned bar det, som du skulde hort et jordskred. Men tredje gangen sa Borken: «Nå får vi prøve oss!» og så satte han i veien, så steinen sprutet himmels hoit om dem, og så kom de op; gutten red inn i fullt firsprang, nappet kongsdatteren op på sålknappen, og ut igjen, for trol-

let kom sig fore så mye som å reise sig, — og så var kongsdatteren frelst.

Da gutten kom tilbake til kongsgården, var kongen både glad og velnøgd med det at han hadde fått igjen datter si, det kan du nok vite; men hvordan det var eller ikke var, så hadde de andre i kongsgården fått stelt op kongen, så han var harm på gutten likevel.

«Takk skal du ha, for du har frelst datter mi,» sa han til gutten, da han kom inn på slottet med henne; og så vilde han gå sin vei.

«Hun skulde være min, likeså vel som din nå, for du er vel ordstø mann,» sa gutten.

«Ja, ja,» sa kongen, «ha henne skal du, siden jeg har sagt det; men først skal du skaffe solen til å skinne inn her i kongsgården.» For det var et stort høit fjell like utenfor vinduene, som stod og skygde, så solen ikke kunde skinne inn.

«Det stod nok ikke i akkorden det,» svarte gutten; «men det hjelper vel ingen bønn, jeg får vel prøve mitt beste; for kongsdatteren vil jeg ha.»

Han ned til Borken igjen, og fortalte hvad kongen forlangte, og så mente Grimsborken at det vel var råd; men ny skoning måtte først under ham, og den skulde det tyve pund jern og tolv pund stål til; to smeder måtte det også til, én til å smi og én til å legge under, så skulde de vel få solen til å skinne i kongsgården. Da gutten forlangte dette, fikk han det med en gang; det syntes kongen for skam skyld ikke han

kunde nekte ham; og så blev det da lagt ny skoning under Grimsborken, og det skoning som dugde. Gutten satte sig på, og så bar det vel i veien igjen, og for hvert hopp Grimsborken gjorde, sank fjellet femten alen ned i jorden, og slik holdt de på, til kongen ikke kunde se mere til fjellet.

Da gutten kom ned igjen i kongsgården, spurte han kongen, om ikke kongsdatteren skulde være hans nå heller, for nå visste han ikke annet enn at solen skinte i slottet, sa han. Men så hadde de andre i kongsgården stelt op kongen igjen, og så svarte han at gutten nok skulde få henne, han hadde aldri annet tenkt, men først skulde han skaffe henne så gild brudehest, som han hadde brudgomshest. Gutten sa at det hadde kongen aldri talt om før, og nå syntes han at han hadde fortjent kongsdatteren; men kongen blev ved sitt, og dersom gutten ikke kunde det, skulde han miste livet til, sa kongen.

Gutten gikk ned i stallen igjen, og sturen og ille ved var han, det kan du nok vite. Der fortalte han til Grimsborken at nå hadde kongen forlangt at han skulde skaffe kongsdatteren så gild brudehest som han hadde brudgomshest, ellers skulde han miste livet; «det blir ugreit nok, tenker jeg,» sa han, «for maken din finnes vel ikke i verden.»

«Å jo, der er maken til mig,» svarte Grimsborken; «men lett blir det ikke å få den; den er

i helvede den. Men vi får vel prøve. Nå skal du gå op til kongen og forlange ny skoning under mig, og til den må det tyve pund jern og tolv pund stål igjen, og to smeder, én til å smi og én til å legge under, men se vel til at hakene og grevene blir riktig kvasse; og tolv tonner rug og tolv tonner bygg og tolv okseskrotter må vi ha med oss; og alle tolv oksehudene, med tolv hundre spiker i hver, må du også forlange; alt det må vi ha, og en tjæretønne til, med tolv tonner tjære i.»

Gutten gikk op til kongen og forlangte alt Grimsborken hadde sagt, og kongen syntes nå igjen det var skam å nekte ham det, og så fikk han det alt ihop.

Så satte han sig op på Grimsborken og red av gårde, og da han så hadde ridd langt, langt bort over berg og heier, spurte Borken: «Hører du noe?»

«Ja, det suser så fælt oppi luften; jeg mener jeg blir redd, jeg,» sa gutten.

«Det er alle de ville fugler i skogen er, som kommer flygende; de er sendt ut for å stoppe oss,» sa Grimsborken. Men skjær hull på kornsekkene du, så får de så mye å stime med, at de glemmer oss.»

Ja det gjorde gutten, han skar hull på kornsekkene, så byggen og rugen rant utover til alle sider. Så kom alle de ville fugler i skogen var, så tykt at det svartnet for solen; men da de fikk

se kornet, så kunde de ikke bare sig, men slo sig ned og tok på å hakke og pikke op kornet og rugen, og til sist røk de ihop og sloss sig imellem; gutten og Grimsborken gjorde de ikke noe, dem glemte de rent.

Nå red gutten igjen både langt og lenge, over berg og daler, over åser og moer; så la Grimsborken til å lye igjen, og så spurte den gutten om han hørte noe nå.

«Ja, nå hører jeg det braker så stygt i skogen på alle kanter; jeg mener jeg blir redd nå,» sa gutten.

«Det er alle de ville dyr i skogen er, det,» sa Grimsborken; «de er sendt ut for å stoppe oss. Men kast bare ut de tolv okseskrottene, så har de nok å gjøre med dem, og så glemmer de oss.»

Ja, gutten kastet ut okseskrottene, og så kom alle de ville dyr i skogen, både bjørn og gråbein og løve og alle slags fæle dyr; men da de fikk se okseskrottene, rente de ihop og sloss om dem så blodet rant, og gutten og Grimsborken glemte de rent.

Så red gutten bortover igjen, det var mange, mange blåner, for med Grimsborken gikk det ikke seint, kan en nok vite. Så knegget Borken.

«Hører du noe?» sa han.

«Jo, jeg hørte likesom en folunge knegge så grant, langt, langt borte,» svarte gutten.

«Det er nok en voksen folunge det,» sa Grims-

«Ja, nå hører jeg det braker så stygt i skogen,» sa gutten.

borken; «det høres så grant, av det han er så langt fra oss.»

Så reiste de et godt stykke, en blåne eller vel så det, igjen.

Så knegget Grimsborken på nytt. «Hører du noe nå?» sa han.

«Ja, nå hørte jeg tydelig det knegget som en voksen hest,» svarte gutten.

«Ja, du får nok høre den én gang ennu,» sa Grimsborken, «da skal du høre det er mål i den.»

De reiste en blåne eller vel så det igjen, så knegget Grimsborken tredje gangen; men før den fikk spurt gutten om han hørte noe, så knegget det borti heia, så gutten tenkte at både berg og fjell skulde revne.

«Nå er den her,» sa Grimsborken. «Skynd dig nå og kast over mig oksehudene med spikerne i, og tjæretønna kaster du bortefter bakken; klyv så op i den store grana der. Når den kommer, spruter den varme ut av begge neseborene, og så tar det fatt i tjæretønna. Legg så vel merke: dersom luen stiger, så vinner jeg; men dersom den faller, så taper jeg. Men ser du jeg vinner, så kaster du på den bigslet — det må du ta av mig; og så er den spak.»

Nettop gutten hadde fått kastet spikerhudene over Grimsborken og tjæretønna bortover bakken og vel var kommet oppi grana, så kom det en hest, så varmen sprutet av den, og så fløi det ild i tjæretønna med det samme; og den og Grimsborken til å slåss, så steinen danset himmels hoit. De bet og de slo både med framføttene og med bakføttene, og somme tider så gutten på dem, og somme tider så han på tjæretønna, men

til sist steg luen: for hvor den andre hesten bet og hvor den slo, så traff den spikerhudene, og så måtte den gi sig. Da gutten så det, var han ikke sen om å komme ned av treet og få kastet bigslet på den, og da var den så spak, at han kunde styret den med en tvinnetråd. Den hesten var også borket, og så lik Grimsborken at ingen kunde skille den ene fra den andre.

Gutten satte sig op på den borkete hesten han hadde fanget, og red hjem igjen til kongsgården, og Grimsborken sprang med løs. Da han kom der, stod kongen ute på tunet.

«Kan du nå si mig hvad for en hest jeg har fanget, og hvad for en jeg hadde før?» sa gutten. «Kan du ikke det, så mener jeg datter di hører mig til.»

Kongen gikk og så på begge Borkene, både høit og lavt, både framme og bak, men det var ikke et hår anderledes på den ene enn på den andre.

«Nei,» sa kongen, «det kan jeg ikke si dig; og siden du har skaffet datter mi så gild brudehest, skal du ha henne. Men ett må vi prøve først; om det er så laga. Nå skal først hun gjemme sig to ganger,» sa han, «og siden skal du gjemme dig to ganger; dersom du kan finne henne de gangene hun har gjemt sig, men ikke hun finne dig i gjemmestedet ditt, så er det så laga, og så skal du ha kongsdatteren.»

«Det står nå ikke i akkorden, det heller,» sa gutten; «men vi får vel prøve, siden det så skal

være,» og så skulde kongsdatteren til å gjemme sig først.

Hun skapte sig til en and, og lå og svømte på vannet som var tett utenfor kongsgården. Men gutten gikk bare ned i stallen og spurte Grimsborken hvor hun hadde gjort av sig. «Å, du trenger bare ta børsa di og gå ned til dammen og sikte på den anda som ligger og svømmer der,»

Hun skapte sig til en and og lå og svømte på vannet.

sa Grimsborken, «så kommer hun nok frem igjen.»

Gutten nappet børsa og la ned til vannet, han. «Jeg vil nok klemme på denne anda, jeg,» sa han, og gav sig til å sikte på den.

«Nei, nei, kjære vene, skyt ikke! det er mig,» sa kongsdatteren. Så hadde han funnet henne den gangen.

Andre gangen skapte hun sig til et brød, og la sig på bordet mellom fire andre; og så lik var hun de andre brødene, at ingen kunde skille dem fra hverandre. Men gutten gikk ned i stal-

len til Grimsborken igjen, og sa at nå hadde kongsdatteren gjemt sig, og han visste slett ikke hvor det var blitt av henne. «Å, ta bare og bryn en dyktig brødkniv, og lat som du vil skjære tvert igjennem det tredje brødet fra venstre hånd, av de fem brødene som ligger på kjøkkenbordet i kongsgården, så kommer hun nok frem igjen,» sa Grimsborken.

Ja, gutten op i kjøkkenet og til å bryne den største brødkniven han kunde finne, grep så det

Andre gangen skapte hun sig til et brød.

tredje brødet fra venstre hånd og satte kniven på det, som han vilde skjære det tvert igjennem.

«Jeg vil ha mig en skalk av dette brødet,» sa han.

«Nei, kjære vene, skjær ikke! Det er mig!» sa kongsdatteren igjen, og så hadde han funnet henne andre gangen også.

Så skulde han til å gjemme sig; men ham sa Grimsborken så vel fore, at han ikke var god å finne igjen. Først skapte han sig til en klegg og gjemte sig i det venstre neseboret til Grimsborken; kongsdatteren gikk og lette og snuste allesteds, både høit og lavt, og så vilde hun op i

spiltauet til Grimsborken også; men han til å bite og slå om sig, så hun ikke torde våge sig til, og så kunde hun ikke finne ham.

«Ja, siden jeg ikke kan finne dig, så får du komme frem igjen av dig selv,» sa hun, og straks stod gutten der på stallgulvet.

Andre gangen sa Grimsborken igjen hvad han skulde gjøre sig til, og den gang skapte han sig til en jordklump og satte sig mellom hoven og skoen på den venstre framfoten til Borken; kongsdatteren gikk og lette og lette igjen, både ute og inne, og til sist kom hun da i stallen og vilde op i spiltauet til Grimsborken. Ja, denne gangen lot han henne komme op til sig; og hun snuste både høit og lavt; men under hoven kunde hun ikke komme, han stod for fast på benene til det, Grimsborken; og så kunde hun ikke finne gutten.

«Ja, så får du komme frem igjen av dig selv da, siden jeg ikke kan finne dig,» sa kongsdatteren, og i det samme stod gutten ved siden av henne på stallgulvet.

«Ja, nå er du mi,» sa gutten til kongsdatteren, «for nå kan du se det er så laga,» sa han til kongen.

«Ja, er det så laga, så får det så bli,» sa kongen.

Det blev laget til bryllup både vel og snart, og gutten satte sig på Grimsborken, og kongsdatteren på maken hans; så du kan nok vite de ikke var lenge om kirkeveien.